

ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ФАКУЛЬТЕТ №1

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ В ПРАВООХОРОННІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ**

Галузь знань 26 Цивільна безпека
Спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»
Освітній рівень другий (магістерський)
Освітньо-професійна програма Правоохоронна діяльність
Шифр за ОПП: ОК 7

Мова навчання: українська

Розробник:

ГЕЛЬБАК Анжела, завідувач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
факультету №1 ДонДУВС, к.псих.наук, доцент

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету №1 ДонДУВС
протокол № 1 від «17» серпня 2024 року

Завідувач кафедри

Анжела ГЕЛЬБАК

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми
Правоохоронна діяльність

Гарант ОПП

Артем САХНО

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача

1. ВСТУП

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Статус навчальної дисципліни:	вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Рік підготовки:	1-й	1-й
Семестр:	1-й	1-й
Кількість кредитів ЄКТС / годин	3/90	
Модулів:	1	
Змістових модулів:	1	
Лекції:	14	4
Семінарські:	16	6
Практичні:		-
Самостійна робота:	60	80
Індивідуальні завдання (курсова робота):	не передбачено	
Підсумковий семестровий контроль:	залік	
Співвідношення кількості годин аудиторних занять і самостійної роботи	1:2	1:8

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни:

Мета: підготовка висококваліфікованих професіоналів та професіоналок правоохоронної діяльності для реалізації завдань правоохоронних органів України, здатних володіти комплексом комунікативних умінь, навичок і професійно значущих якостей, необхідних для ефективної взаємодії працівників правоохоронних органів із громадянами, колегами, представниками інших органів публічної адміністрації та медіа; здійснювати результативну професійну комунікацію в умовах невизначеності, конфліктності та підвищеної соціальної напруги, що відповідає меті освітньої програми щодо підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних забезпечувати охорону прав і

свобод людини, публічну безпеку та правопорядок.

Завдання: формування системного розуміння комунікативної компетентності як складової професійної компетентності правоохоронця, зокрема її структури, функцій, рівнів та ролі в забезпеченні публічної безпеки і порядку; розвиток умінь професійної комунікації в різних формах усного мовлення (діалог, монолог, полілог), включаючи проведення опитування, профілактичних та ознайомлювальних бесід, взаємодію з окремою особою, групою та натовпом; оволодіння технологіями ефективної службової взаємодії, включаючи подолання комунікативних бар'єрів, встановлення довіри, розвиток сенситивності, уміння прогнозувати поведінку співрозмовника і управляти комунікативними ситуаціями; формування навичок застосування вербальних та невербальних засобів професійного спілкування, дотримання норм мовленнєвої та комунікативної культури, етикету, міжкультурної взаємодії та толерантності; засвоєння комунікативних технологій, психотехнік і технік переговорів, необхідних для роботи з різними категоріями громадян, представниками органів державної влади, місцевого самоврядування, громадськості та медіа; формування готовності до міжвідомчої взаємодії в ситуаціях підтримання публічної безпеки, кризових комунікацій та роботи у складних, конфліктних чи стресових умовах.

1.3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна є вихідною. Компетентності, сформовані під час її вивчення, в подальшому будуть використовуватися під час опанування навчальної дисципліни: «Актуальні проблеми поліцейської діяльності», «Актуальні проблеми превентивної діяльності органів Національної поліції», «Партнерство поліції з іншими органами публічної адміністрації та суспільством» тощо.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

	ПРН 1	ПРН 2	ПРН 12	ПРН 18
Знати структуру комунікативної компетентності правоохоронця, її роль у вирішенні професійних завдань та забезпеченні публічної безпеки	+	+		
Знати правові та психологічні засади надання консультацій, проведення професійного спілкування; вимоги до юридично правильного, коректного і професійного формулювання висновків; особливості інтерпретації висловлювань, поведінки та намірів громадян у комунікативних ситуаціях			+	

Знати основи комунікативних технологій та психотехнік, застосовуваних у кризових, конфліктних і міжвідомчих ситуаціях; принципи побудови переговорного процесу; правила комунікації у складі міжвідомчих груп, під час спільних операцій або реагування на надзвичайні ситуації.				+
Вміти будувати чіткі, логічні та аргументовані висловлювання у професійній взаємодії, доносити зміст повідомлення фахівцям і нефахівцям	+			
Вміти здійснювати комунікацію та координацію з представниками органів влади, місцевого самоврядування, установ, організацій і громадськості з питань забезпечення публічної безпеки		+		+
Вміти проводити різні види професійних бесід і опитувань, встановлювати контакт, долати комунікативні бар'єри, досягати довіри та взаєморозуміння			+	+
Вміти використовувати вербальних і невербальних засобів комунікації, дотримання етикету, культурних і професійних норм мовлення	+		+	
Вміти застосовувати комунікативні технології та психотехніки, моделювати й реалізовувати комунікативні сценарії в роботі з різними категоріями громадян, у тому числі під час переговорів і в кризових ситуаціях		+	+	+

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	у тому числі					у тому числі				
	усього	лекції	семінарські	практичні	самостійна робота	усього	лекції	семінарські	практичні	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 1. Комунікативна компетентність у структурі професійної компетентності працівників правоохоронної сфери.	14	2	2		10	14	2			12

Тема 2. Специфіка професійного спілкування правоохоронця	16	2	2		12	16		2		16
Тема 3. Опитування і бесіда в професійному спілкуванні правоохоронця	14	2	2		10	14		2		12
Тема 4. Спілкування та міжособистісні взаємини в правоохоронній діяльності	16	4	4		8	16				16
Тема 5. Вербальні та невербальні засоби професійного спілкування	14	2	2		10	14	2			12
Тема 6. Професійне спілкування правоохоронця з різними категоріями громадян	16	2	4		10	16		2		14
Усього годин	90	14	16		60	90	4	6		80

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Комунікативна компетентність у структурі професійної компетентності працівників правоохоронної сфери. Комунікація як процес розвитку комунікативних навичок. Культура як відображення вербальних навичок. Загальні характеристики комунікації. Комунікативну компетентність як складову професійної якості працівника поліції. Складна структура комунікативної компетентності: комунікативні здібності, особливості переробки інформації суб'єктом (інформаційно-комунікативні функції), комунікативні уміння та навички та комунікативні якості. Роль комунікативної компетентності працівників поліції при вирішенні професійних завдань. Рівні ефективності професійного спілкування правоохоронців.

Тема 2. Специфіка професійного спілкування правоохоронця. Особливості визначення комунікативних компетенції, комунікативного вміння, грамотності, комунікативних норм та міжкультурної компетенції. Комунікативна культура правоохоронця. Вміння прогнозувати результати комунікації. Способи та засоби подолання бар'єрів у спілкуванні. Специфіка інтерпретації мовлення під час здійснення комунікації.

Тема 3. Опитування і бесіда в професійному спілкуванні правоохоронця. Фахове усне спілкування (безпосередня наявність адресата, замкнена цілісна комунікативна ситуація, складниками якої є комуніканти й текст, невербальні засоби спілкування, інтонація, емоційність та експресивність). Форми усного мовлення (діалог, монолог і полілог). Опитування. Ознайомлювальна та профілактична бесіда. Критерії виокремлення форм в усному фаховому спілкуванні. Поняття «вивідування інформації». Здійснення психологічного впливу на окрему особу, групу, натовп. Міжособистісне спілкування у професійній діяльності.

Тема 4. Спілкування та міжособистісні взаємини в правоохоронній діяльності. Привід, прийоми та ситуації встановлення професійно необхідних стосунків. Сенситивність як здатність людей прогнозувати почуття, думки та поведінку іншої людини. Бар'єри у професійному спілкуванні. Досягнення довіри.

Тема 5. Вербальні та невербальні засоби професійного спілкування. Вербальні та невербальні засоби отримання та передачі інформації. Коректна та компетентна мовленнєва культура, формування адекватних умінь у нових соціальних структурах, знання культурних норм та обмежень у спілкуванні, знання етикету, звичаїв, традицій у сфері спілкування, дотримання правил поведінки, вихованість; орієнтація в комунікативних засобах, що властиві національному менталітету і виражають його, повага та толерантність до інших національностей, засвоєння рольового репертуару в межах певної професії.

Тема 6. Професійне спілкування правоохоронця з різними категоріями громадян. Комунікативні технології й комунікативні психотехніки: сутність, спільні та відмінні риси. Цілепокладання у професійній комунікації. Технологія постановки комунікативних цілей. Проектування і втілення комунікативного сценарію у професійному спілкуванні. Взаємодія і взаєморозуміння у комунікації. Переговорні процеси у професійній правоохоронців. Соціальна комунікація: загальна характеристика, особливості спілкування у медіапросторі і з представниками ЗМІ. Психогімнастичні вправи для визначення рівня відкритості, відвертості, довіри, емоційної свободи.

5. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

5.1. Методи навчання

Під час проведення навчальних занять можуть застосовуватися такі методи:

– **методи, спрямовані на організацію та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:**

- словесні: пояснення; бесіда; дискусія.
- практичні: дослідження (пошукові завдання і проекти, що передбачають індивідуалізацію навчання, розширення обсягу знань здобувачів та здобувачок вищої освіти тощо).

– **методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:**

- метод пізнавальних ігор; метод створення ситуації інтересу в процесі викладання навчального матеріалу; метод звернення до життєвого досвіду здобувачів та здобувачок вищої освіти.

– **методи стимулювання обов'язку й відповідальності в навчанні:** *метод висування вимог; заохочення; осуд.*

5.2. Порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання роботи здобувачів/здобувачок вищої освіти здійснюється відповідно до загальноуніверситетської системи оцінювання знань.

Система передбачає:

для денної форми навчання

	Поточний контроль		Підсумковий контроль
	Семінарські та практичні заняття	Самостійна робота	Залік/екзамен
	40	20	40
Всього за навчальну дисципліну	100		

Для переведу оцінок у бали необхідно користуватися формулою:

$$AP = \frac{\text{сума всіх отриманих оцінок за аудиторну роботу}}{\text{кількість аудиторних занять за семестр за аудиторну роботу}} * 8 =$$

для заочної форми навчання

	Поточний контроль		Підсумковий контроль
	Семінарські та практичні заняття	Самостійна робота	Залік/екзамен
	20	40	40
Всього за навчальну дисципліну	100		

Для переведення оцінок у бали необхідно користуватися формулою:

$$AP = \frac{\text{сума всіх отриманих оцінок за аудиторну роботу}}{\text{кількість аудиторних занять за семестр за аудиторну роботу}} * 4 =$$

При оцінюванні заліку/екзамену застосовуються такі критерії:

- 36-40 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, надав/надала повну, вичерпну відповідь на поставлене запитання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти (або правильно відповів/відповіла на 90-100% тестових завдань). Максимальна кількість балів може бути знижена, якщо під час відповіді здобувач/здобувачка вищої освіти не зробив/зробила посилання на чинні нормативно-правові акти чи допустив/допустила незначні помилки.

- 28-35 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє достатнім обсягом навчального матеріалу, надав/надала відповідь на питання але допустив/допустила помилки, що впливають на загальний висновок (або правильно відповів/відповіла на 70-89% тестових завдань);

- 20-27 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу чи допускає значні помилки, які приводять до викривлення інформації (або правильно відповів/відповіла на 50-69% тестових завдань);

- 0-19 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти не може виконати завдання, не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання або робить принципові помилки, які викривлюють усе рішення (або правильно відповів/відповіла менше ніж на 50% тестових завдань).

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та подальшого його оцінювання на семінарському чи практичному занятті слід врахувати певні рівні знань:

1. Теоретична відповідь

– оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, опрацювавши основну та додаткову

літературу, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань у самостійній роботі;

– оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний/здатна його аналізувати, але не має достатніх знань для формулювання висновків, поєднання теоретичних знань із практичними прикладами;

– оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу;

– оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання.

2. Тест: правильне вирішення тесту оцінюється в 1 бал.

3. Задача: вважається вирішеною і оцінюється:

– оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти;

– оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, але не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти чи допустив незначні помилки;

– оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти надав/надала відповіді не на всі поставлені в умовах питання, чи не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти, чи допустив значні помилки;

– оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не правильно вирішив/вирішила задачу.

4. Реферативне повідомлення – оцінюється в 5 балів:

1 бал – належне оформлення реферативного повідомлення;

1 бал – глибока проробка теми (наявність достатньої кількості літературних джерел, наявність ґрунтовних висновків);

1 бал – теоретична обґрунтованість теми, визначення її актуальності, мети, завдань, чітко розроблений науковий апарат;

2 бали – грамотна і аргументована презентація реферату.

Кожну оцінку викладач/викладачка має аргументовано мотивувати.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок.

82–89	Добре	В	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками.
75–81		С	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістю суттєвих помилок.
67–74	Задовільно	Д	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані непогано, але зі значною кількістю недоліків.
60–66		Е	Кредит зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям.
35–59	Незадовільно	FX	Кредит не зараховано. Здобувачу або здобувачці вищої освіти надається можливість скласти оговорені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки
1-34		F	Кредит не зараховано. Здобувач або здобувачка повинен (а) повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни (модуля).

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базові

1. Ділове спілкування та культура мовлення: навч. посіб. / Пантелюк М. І., Маруніч І. І., Гайдаєнко І. В. К.: вид-во ЦУЛ, 2020. 224 с.
2. Ділова репутація та імідж працівників Національної поліції України : Науково-практичні рекомендації / Т. В. Кононенко, В. Є. Сусликов, Т. М. Сабельникова, Ю. М. Короткова, Г. В. Мухіна / за заг. ред. С. С. Вітвіцького. Київ : ДП «ІНФОТЕХ», 2022. 160 с.
3. Комунікативні та психологічні аспекти підготовки фахівців для Національної поліції: навч. посібник. В. М. Бесчастний, Г. В. Мухіна, О. О. Новікова ; за заг. ред. В. М. Бесчастного. К. : Дакор, 2017. 201 с.
4. Професійне спілкування працівників Національної поліції: підручник / авт.кол.: С. І. Яковенко, Л. І. Мороз (та ін.); за ред. С. І. Яковенко. Одеса : Астропринт, 2017. 260 с.
5. Формування комунікативної компетентності поліцейського у сфері гендерної рівності : науково-практичні рекомендації / Т. В. Кононенко, Г. В. Мухіна, А. М. Гельбак, Н. В. Цумарева, Ю. М. Короткова, Т. М. Сабельникова, В. Є. Сусликов ; за заг. ред. С. С. Вітвіцького. Київ : Алерта, 2023. 134 с.
6. Царьова І. В. Мова і термінологія наукових досліджень у юриспруденції: навч. посіб. Дніпро: Вид. «Інновація», 2019. 114 с.
7. Царьова І. В. Юридичне документознавство : навч. посіб. Дніпро :

Додаткові

1. Barakatova, N., Oharienko, T., Kinashchuk, A., Chekalyuk, V., & Stanko, D. (2024). Corpus Analysis for Developing Language Competencies in Future Professionals. *Eduweb*, 18(2), 152–166. <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2024.18.02.11>
2. URL : <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2024/03/PERSPECTIVES-OF-CONTEMPORARY-SCIENCE-THEORY-AND-PRACTICE-4-6.03.24.pdf>
3. Гельбак А. М. Гендерний підхід до формування комунікативної компетентності поліцейських. *Перспективи та інновації науки*. Серія «Педагогіка», «Психологія», «Медицина». 2023. № 15 (33). С. 654-665.
4. Гельбак А. М. Толерантність до невизначеності як визначальна умова прийняття рішення поліцейськими при виконанні професійних завдань. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. 2024. Вип. 1 (9). № 1. С. 48-53.
5. Гельбак А., Молчанова О. Теоретичний аналіз професійно важливих якостей поліцейських. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. 2024. № 1. С. 57-60.
6. Гуманітарне знання як чинник формування світоглядних орієнтирів майбутніх правників : Колективна монографія / Т. В. Кононенко, Т. М. Сабельникова, В. Є. Сусликов, Д. М. Титаренко, О. О. Титаренко, О. О. Новікова, К. В. Пономаренко, Г. В. Мухіна, О. О. Когут, Л. І. Суюсанов. Київ : ВД Дакор, 2020. 202 с.
7. Казанжи З. Практичний посібник для працівників комунікаційних структур в органах влади. Київ, 2016. 112 с.
8. Крашеніннікова Т. В. Мовні й мовленнєві злочини та способи покарання за них в Україні // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Актуальні проблеми сучасних лінгвістичних досліджень та застосування інноваційних технологій викладання мов у вищій школі нефілологічного профілю» (12 травня 2016 року, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ). Д.: Адверта, 2016. 213 с. С.62-71.
9. Крашеніннікова Т. В., Поповський А. М., Руколянська Н. В. Українська мова (за професійним спрямуванням): навч. посіб. Модульний курс. Дніпропетровськ: Середняк Т. К., 2015. 330 с.
10. Мухіна Г.В. Комунікативні здібності у структурі особистості майбутнього юриста. *Український психолого-педагогічний науковий збірник*. 2020. №19 (19). С. 44-51.
11. Мухіна Г. В. Толерантність як складник професійної компетентності майбутнього поліцейського та поліцейської. *Правовий часопис Донбасу*. 2021. № 4 (77). С. 185–191.
12. Огаренко Т. А. Пронімінативи як засіб вираження толерантності в діловому спілкуванні. *Perspectives of contemporary science: theory and*

practice : proceedings of the 1st International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Lviv, Ukraine. 2024. Pp. 635-638.

13. Огаренко Т. А. Комунікативна компетентність як складова загальної культури працівника правоохоронних органів. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. 2024. Випуск № 1, 2024. С. 44-47. URL :

<https://policeystika.dnuvs.ukr.education/index.php/policeystyka/article/view/172>

14. Огаренко Т., Дмитрук В. Культура мовлення здобувачів освіти як показник громадянської позиції. *Проблеми формування громадянського суспільства в Україні* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, Дніпро, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 10 травня 2024 року. 281 с. С. 34-36.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення – 26.07.2023).

2. Про Національну поліцію : /офіц. текст : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41.

3. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січ. 2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17> (дата звернення – 26.07.2023).

4. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України [текст] : /офіц. текст : Наказ МВС України від 16 січня 2016 р. № 50. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16/pag> (дата звернення – 26.07.2023).

Інформаційні ресурси

1. Інформаційно-телекомунікаційна система «МІА:Освіта». URL: <https://osvita.dnuvs.ukr.education/md/course/view.php?id=859>